

833. Nysätra kyrka.

Litteratur: B 623. J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 82.

Avbildning: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 623).

På det träsnitt i Peringskiölds *Monumenta*, där U 832 och 833 avbildas (se fig. 297), finnes bläckanteckningen »Nysätra broo, och på backen fragm: Lagunda här» (B 623: »Bro»; L 747: »Nysätra; vid broen på backen»). Eftersom det av äldre uppgifter framgår, att det på samma träsnitt avbildade fragmentet U 832 har funnits vid kyrkan (se U 832), har också den större med ornament prydda stenen här hänförs till samma plats. Den »bro», som här anges, är troligen den bro, som finnes omedelbart N om kyrkan. Stenen är sedan länge försvunnen.

Mått omkring $1,10 \times 0,50$.

På stenen, som saknar runinskrift, ser man nedre delen av ett rundjur, av alldeles samma typ som återfinnes på t. ex. den närbelägna U 838.

834. Nysätra skola. Nu Nysätra kyrka.

Pl. 129.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Fyndrapport den 7/11 1938 (ATA), Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941 (ATA).

Avbildning: Jansson, foto 1938 (ATA).

Hösten 1938 påträffades ett runstensfragment i grunden till Nysätra småskola, belägen 40 m. SV om kyrkan. Fragmentet befinner sig nu i Nysätra södra kyrkogårdsmur innantill, 1 m. Ö om grinden.

Rödaktig granit. Mått $0,35 \times 0,32$ m.

Inskrift:

... uk ... at · f ...
5

... ok ... at f(aður?) ...

»... och ... efter ...»

Till läsningen: 2 k har förlorat bistavens övre del. I 5 f ha bistavarnas toppar gått förlorade.

835. Nysätra prästgård.

Pl. 129.

Litteratur: D 1:113. J. Bureus, Fa 6 s. 221 (Rhezeliuss), Fa 5 mellan nr 276 och 277; O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 38; UFT h. 1 (1871), s. 61; O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 62 f.; A. Karlén, Fornminnesinventering i Nysätra socken år 1927 (ATA); G. Sjöfors, Skrivelser till Riksantikvarieämbetet den 28/6 och den 7/7 1935 (ATA); S. B. F. Jansson och G. Olson, Rapport den 19/11 1938 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941 (ATA).

Äldre avbildningar: A. Wæter, teckning 1859 (ATA). Dybeck, teckning (D 1:113); Jansson, foto 1938 (ATA).

Den ristade stenen står 40 m. N om infartsvägen till Nysätra prästgård, 8 m. V om landsvägen Nysätra k:a—Österunda k:a. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping».

Stenen har observerats redan av Rhezelius, som i Fa 6 antecknar, att »Widh Prästgården är en» runsten. I Fa 5 införes rubriken »Nysätra wid Prestegården», och plats har lämnats för ett återgivande av inskriften. Senare har rubriken strukits över. — I *Sveriges runurkunder*

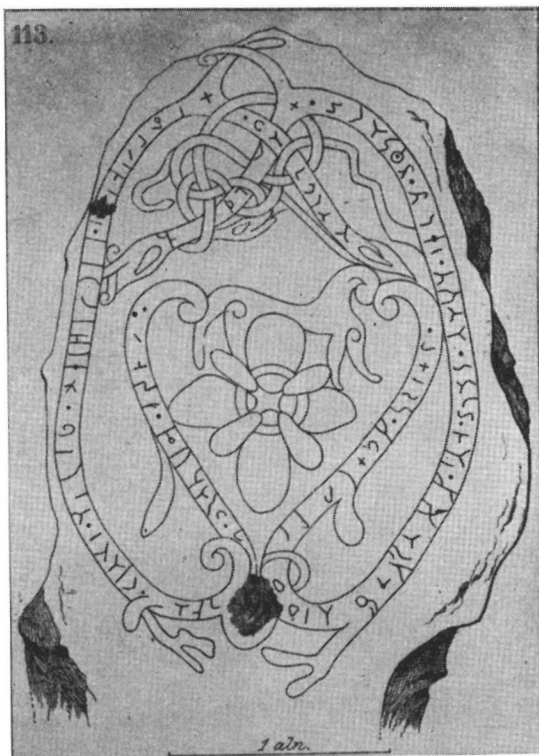

Fig. 298. U 835. Nysätra prästgård. Efter D 1: 113.

skriver Dybeck: »Vid sockenvägen mellan Nysätra och Österunda kyrkor är en skogsbacke, som i norr slutar midt för Nysätra prestgård. Der ligger denne sten, hvars ovanliga mynder underställas vettgiriges granskning och bedömande.» I beskrivningen till bladet »Enköping» uppges platsen för »en likaledes vacker» runsten vara »vester invid vägen strax norr om Prestgården». A. Karlén antecknar år 1927, att stenen »ligger ikull ... omedelbart V landsvägen mitt för gården.» Han påpekar vidare: »Runorna illa gjorda och skriften oläslig, troligen gjord i senare tid ... Övre delen nyligen ramponerad genom okynnesknackning.»

År 1935 skriver kyrkoherde G. Sjöfors till Riksantikvarieämbetet: »Å Nysätra prästgårds mark ... finnes en 2¹/₂ met. hög runsten, som nu ligger med baksidan nedtryckt i marken. Runslingan är f. n. läslig endast å runstenens högra sida. På vänstra sidan synas runorna utnötta av tidens tand eller övertäckta med smuts. För att stenen skall komma till sin rätt och bli synlig från allmänna vägen Nysätra—Österunda anhåller jag härmed vördsamt om tillstånd från Eder att låta uppresas denna sten och i den mån det kan ske rengöra densamma, så att den blir en prydnad för sin plats.»

Genom Riksantikvarieämbetets försorg restes stenen år 1938. Det förefaller sannolikt, att stenen aldrig tidigare stått upprätt.

Ljusgrå granit. Höjd 1,80 m., bredd 1,40 m. Ristningslinjerna äro mycket grunda, platta och med ojämna kanter. Huggningstekniken avviker mycket tydligt från äkta runristningar.

U 835 utgör uppenbarligen en mycket gammal »runstensförfälskning». Såsom redan Dybeck har påpekat, är ristningen ej fullständigt enastående. Han nämner i *Sveriges runurkunder*, att »runorna» på Nysätra-stenen »likna mynderna å Hvittingestenen, B. 648, Grau, om Vestmanland s. 611, samt Liljegr. 777.» En liknande ristning finnes också på en sten från Vittinge kyrkogård, L 778. Under sådana omständigheter bör en närmare behandling av ristningen uppskjutas, tills de andra ristningarna noggrant ha granskats. I *Upplands runstenar* skriver v. Friesen »några ord om tre ristningar, som vållat runforskarna mycket och resultatlöst hufvudbry — stenarna vid Nysätra prästgård, Ramsjö i Hvittinge socken och på Hvittinge kyrkogård. Den första uppvisar en ytterst urartad ornamentik — en uppenbar, men misslyckad efterapning af Lifstens och Balles ristningar — med två mot hvarandra vända rundjur, nedtill förbundna med en missbildad löpknut, upptill med ett par starkt vindlande ormar, samt med en innerornamentik af ett stående fyrfotadjur öfver ett kors. Liksom ornamentiken är ett misslyckadt efterapningsförsök, så äro de mystiska tecknen inom rundjurens ram det också: de underliga krumelurerna, af hvilka endast 3 å 4 ha någon likhet med runor och af de öfriga knappast en är lik den andra, äro säkerligen ganska träffande bilder af den i runolisten oinvigde ristarens egna dimmiga föreställningar om runornas utseende och betydelser. Det kan tilläggas, att stenen är mycket grundt och ojämnt huggen. Ramsjö- och Hvittinge-stenarnas gåta är säkert af samma art.»